

MATICHON INFORMATION CENTER		Subject Heading :	
Source : กรุงเทพมหานคร			
Date : ๕ ๗.๐. 2552	Page : ๑1	No : 52231354	

คุณหมอกระเป๋าชีว

เสี่ยงชีวิต

๑1
เพื่อรักษาชีวิต

เรื่อง : ชัยณรงค์ กิตินารณินทราณี ภาพ : ชาญณรงค์ พรดิสรรัตน์

ตามติดภารกิจของ 'หมอกกระเป๋าชีว' ที่มุ่งมั่นสืบทอด
พระราชปณิธานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี
เพื่อให้ประชาชนในถิ่นทุรกันดารได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ลีสงเคราะห์ยนต์ของรถอีเอ็มซี
คราวคลอเม็ดฝนที่เทร่วฟ้ามาอย่าง
ไม่ขาดสาย ขณะค่อยๆ เคลื่อนตัวไปตาม
ถนนดินแดงที่มีสภาพเป็น 'เนินเลน' กล้วยๆ
อย่างยากเย็นนั้น แทบไม่น่าเชื่อว่า เราเพิ่ง
เดินทางผ่านห้วงวันที่อุณหภูมิสูงที่สุดในรอบปี
มาหมาดๆ เมื่อวานนี้

ความหนาวเหน็บของเม็ดฝนที่เสียดผิว
เข้าไปจนถึงกระดูก ยิ่งทำให้ทัศนียภาพ
แบบ ซ้ายตืดเขว ขวตืดเหว ตรงหน้าดู 'มาก'
มากยิ่งขึ้น อย่าว่าแต่คิดถึงจุดหมายปลายทาง
ที่น่าจะสว่างเวลาไปกว่า 2 ชั่วโมงเลย แค่อั่งสมาธิ
เอาใจช่วยให้รถวิ่งผ่านหล่มตรงหน้าโดยไม่
ฉลวยตกเขาไปก่อนก็ถือว่าเก่งแล้ว

"บรีนน!!! ว้าย!!!!" ทันทีที่ตัวรถโยก
ไต่ขึ้นจากหล่มได้ แรงกระชากจนองศา
ผิดเหลี่ยมไปในระดับ 'เสียศูนย์' ทำเอา
หลายคนถึงกับร้องเสียงหลง

"เหลืออีกประมาณ 10 กิโลเมตรครับว่าจะ
ถึงหมู่บ้าน" เสียงนุ่มๆ ของพลทหารหนุ่มที่นั่ง
บิดท้ายขบวนบอกถึงปลายทางหลังสถานการณ์
เข้าสู่ภาวะปกติ

ลองไล่สายตาไปตามคำบอกเล่าของ
เจ้าถิ่น ภาพเทือกเขาทอดเคี้ยวในม่านหมอก
โปรยฝน ร่องรอยยางรถยนต์คันก่อนหน้านี้
ทิ้งเอาไว้ ไม่ต้องแปลกใจเลยว่า นับแต่นั้นไป
จนสุดทางข้างหน้า จะต้อง 'เสียงผา ฝ่าฝน'
กันอีกขนาดไหน...

สนองพระราชปณิธาน

ประสบการณ์ 'เสียงตกเขา' บน 'ดอยสามหมื่น' ที่ตั้งอยู่ติดพื้นที่อุทยานแห่งชาติห้วยน้ำดัง จังหวัดเชียงใหม่ที่น่าจะเป็นอีก 'สีสน' ในวงสนทนาของบรรดาเขาเขียว แต่คงไม่ใช่สำหรับเหล่า 'คุณหมอกระป๋องเขียว' แน่ๆ

บ่อยครั้งที่พวกเขาต้องเสี่ยงชีวิต เพื่อไปรักษาชีวิตแบบนี้ จนกลายเป็นลายเซ็นสำคัญของ มูลนิธิแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี (Pincess Mother's Medical Volunteer-PMMV) หรือ พอ.สว. มาตลอด 40 ปี

"ฉันได้ไปเยี่ยมตำรวจตระเวนชายแดนที่ปฏิบัติงานในป่าเขา เพื่อปกป้องและรักษาแผ่นดินของเรา เขาเสี่ยงอันตรายหลายอย่างรวมทั้งโรคภัยไข้เจ็บด้วย ชาวบ้านและชาวเขาที่อยู่ตามป่าดงเหล่านั้น ก็มีปัญหาเรื่องป่วยไข้เช่นเดียวกัน เพราะอยู่ห่างไกล การคมนาคมสะดวก พวกเราจะไปดูแลและรักษาเขาบ้างจะเป็นเดือนละครั้ง สองเดือนครั้ง หรือแม้แต่สามเดือนครั้งก็ได้ จะได้ช่วยเหลือเขาเป็นประโยชน์มาก"

จากพระราชกระแสรับสั่งของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2512 ณ พระตำหนักภูพิงค์ราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งถือเป็นปฐมบทของ พอ.สว.อย่างแท้จริง เพื่อสนองพระราชดำริของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ทรงพบเห็นความยากลำบากของราษฎร ในด้านการสาธารณสุข ในระหว่างที่ทรงเสด็จพระราชดำเนินทรงเยี่ยมตำรวจตระเวนชายแดน ตามจังหวัดชายแดนต่างๆ ของประเทศ

"ที่ไหนไม่มีใครไป ที่นั่นเราไป" ศ.นพ. ยงยุทธ สัจจวาณิชย์ หนึ่งในทีมแพทย์พอ.สว. ชุดแรกที่ออกหน่วยกับสมเด็จพระบรมราชชนนี ตั้งแต่ พ.ศ. 2512 ย้อนอดีตเมื่อวันวาน

"คืนนั้น (22 ก.พ. 2512) ท่านโปรดให้เราไปเผ้าทั้งหมด 12 คน มีทั้งแพทย์ พยาบาล ทันตแพทย์ ขึ้นไปที่ภูพิงค์ เมื่อเราเป็นอาสาสมัครท่านก็แต่งตั้งคุณหมอระเบียบ (นพ. ระเบียบ ฤกษ์เกษม (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) เป็นหัวหน้า และให้ผมกับ อ.ประณีต (ประณีต สวัสดิ์รักษา) หัวหน้าฝ่ายพยาบาลเป็นผู้ช่วย 2 วันต่อมาท่านก็พระราชทานเงินจำนวน 20,000 บาทให้เป็นค่ายา และค่าอาหารกลางวัน สมเด็จพระเจ้ารับสั่งว่าแพทย์ของฉันจะทำงาน

ไม่เข้าช้อนกับใครเพราะฉันไปในหน่วยที่คนอื่นไปไม่ถึง นั่นคือไป เฮลิคอปเตอร์ ครั้งแรกที่ไปคือดอยสามหมื่น วันที่ 8 มี.ค. 2512 ด้วยเฮลิคอปเตอร์ของพระองค์ท่าน"

เส้นทางดีแต่ไม่ได้หมายความว่าทุกอย่างจะราบรื่น เพราะนอกจากต้องต่อสู้กับโรคภัยไข้เจ็บแล้ว สิ่งหนึ่งที่คณะแพทย์อาสาต้องเผชิญคือ ความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้านที่เคยรักษาด้วยยาป่า หมอมผี และปัญหาด้านความมั่นคงจากพรรคคอมมิวนิสต์ที่กระจายอยู่ทั่วพื้นที่

"สิ่งที่เราต้องทำความเข้าใจอย่างแรกเลยก็คือ เราไม่รู้จักหมอ เราไม่รู้ว้าหมอคืออะไร พอเราไปรักษาก็ต้องไปต่อสู้กับความเชื่อดั้งเดิมของชาวบ้านที่เวลาเจ็บป่วยเขาก็จะพากันไปให้หมอผีประจำหมู่บ้านรักษาเขาก็จะเอาหมูผูกขา แล้วก็จับคนผูกขาเหมือนกันก่อนจะเริ่มทำพิธีไล่วิญญาณชั่วร้ายจากคนไข้ไว้ที่หมู เราก็ต้องทำความเข้าใจกับชาวบ้าน แต่ไม่ได้ไปลบล้างความเชื่อเขาเนาะ ก็ใช้การแพทย์สมัยใหม่ควบคู่ไปกันไปให้การรักษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น คอมมิวนิสต์สมัยก่อนก็มีอยู่ทั่วไป แต่ผมว่าด้วยบารมีของสมเด็จพระเจ้าพวกเราก็กเล่ย์ไม่เป็นไร อีกอย่างเราก็ไปช่วยเขาด้วยอย่างดีก็เอาไปเป็น

ศ.นพ. ยงยุทธ สัจจวาณิชย์

หมอประจำบ้านเท่านั้น" ศ.นพ. ยงยุทธ อธิบาย

เอิบอิมตรงหัวใจ

ถึงสายฝนยังโปรยปราย แต่ก็ไม่ได้ทำให้ชาวบ้านที่เดินทางมายังโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านสามหมื่นบางตาลไปแต่อย่างใด กลับค่อยๆ ทอยยเดินกันมารอ 'หมอ' อย่างไม่ขาดสาย เหมือนกับเมื่อ 40 ปีที่ผ่านมาไม่มีผิด เพียงแต่ครั้งนี้เป็นการจัดโครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ของมูลนิธิโรงพยาบาลสวนดอก ออกทำการตรวจรักษา ณ บ้านสามหมื่น อำเภอเวียงแหง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนหนึ่งในกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อสังคม เนื่องในวาระครบรอบ 50 ปีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

อาคารเรียนฟากหนึ่งถูกใช้เป็น 'โรงหมอ'ชั่วคราวโดยแบ่งเป็นส่วนต่างๆ ทั้งห้องตรวจโรค ห้องทำฟัน ห้องตรวจภายใน ห้องจ่ายยาตามสถานที่จะอำนวยความสะดวก

แต่โชคไม่ค่อยดีนัก รถบรรทุกเครื่องมือแพทย์คันหนึ่งเกิดติดหล่ม ทำให้ไม่สามารถขนอุปกรณ์ตรวจภายในขึ้นมาให้บริการได้ ห้องเรียนนั้นจึงค่อนข้างว่างเปล่า หลังจากจัดแจงอุปกรณ์ข้าวของ บรรดาแพทย์อาสาต่างก็เริ่มต้นทำงานของตัวเองอย่างขะมักซ์เม้น

รศ.นพ.นิเวศน์ นันทจิต คณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่บอกว่า พื้นที่ดังกล่าวค่อนข้างทุรกันดารสลับกับทางภูเขาสูงชัน ห่างไกลจากโรงพยาบาลและสาธารณสุข ทำให้เมื่อเจ็บป่วยก็ไม่สามารถเดินทางมารักษาตัวที่โรงพยาบาลหรือสาธารณสุขได้ อีกทั้งชาวบ้านต่างก็มีฐานะยากจนกิจกรรมครั้งนี้จึงเกิดขึ้นมา เพราะถึงแม้ปัจจุบันประชาชนจะเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้มากขึ้น แต่ความเจ็บป่วยในท้องถิ่นทุรกันดารก็ยังคงเป็นปัญหาอยู่

ในระนาบเดียวกัน ภาพวันนี้ยังสะท้อนความประทับใจต่อพระจริยวัตรอันงดงามของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ยังแจ่มชัดในความทรงจำของใครหลายคน

รศ.พญ.ยุพา สมิตสุวรรณ รองคณบดีคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เผยความทรงจำในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของพอ.สว.ที่มีต่อ ‘สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์’ ว่า สิ่งสำคัญที่ทำให้คณะแพทย์อดทนต่อความลำบากยากเข็ญต่างๆ ได้ก็เพราะนำพระทัยจากพระองค์ท่านที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่คณะทำงานตลอดมา

“ท่านก็ให้กำลังใจ เวลาที่ท่านเสด็จมา

หมอแคร่ คุณหม่ออาสาห้องใหม่ของมูลนิธิ

ท่านก็เชิญพวกหม่อทั้งหลายมาสนทนากการ แล้วท่านก็พระราชทานพระกริ่ง แล้วพอครบปีท่านก็จะให้ไดอารี่เล่มสีแดง ที่ลงพระนามของท่าน”

นอกจากนี้ ความรู้สึกของ ศ.นพ.ยงยุทธ ยังมองเห็นชาวบ้านว่าเป็นอีกแรงขับเคลื่อนสำคัญ ทำให้เขาเชื่อว่าใครก็ตามที่ได้มีโอกาสก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสมัชชิกพอ.สว.แล้วจะไม่มีวันนิ่งดูดายเพื่อนมนุษย์ที่กำลังได้รับความลำบากอย่างแน่นอน

“ผมเห็นบ้านของชาวบ้านที่เข้าไปรักษา เห็นชีวิตความเป็นอยู่ของเขาแล้วมันสะท้อนให้เราารู้สึกว่า ในเมื่อเรามีโอกาสที่ดีกว่าเขาในทุกๆ อย่าง แล้วทำไมเมื่อมีโอกาสที่จะช่วยเขาได้ อย่างน้อยๆ เรื่องการรักษาพยาบาล ทำไมเราถึงจะไม่ช่วยมีคนที่รายหนึ่งที่เคยรักษากับผมเขาก็เอาไข่ไก่มาให้ ทั้งๆ ที่แถวนั้นก็ไม่ได้มีของมากมาย หรือความเป็นอยู่ที่คืออะไร ผมก็ปฏิเสธว่าไม่เอา ไข่ 1 ฟองนี่มันหมายถึง 1 ชีวิตเลยนะ

รศ.นพ.นิเวศน์ นันทจิต ตรวจอาการคนไข้ที่มารับการรักษา

ให้เขาเอากลับไปไว้สำหรับครอบครัวเขาดีกว่า เขาก็บอกว่า คุณหม่อเป็นคนช่วยชีวิตผม ไข่ใบนี้ยังใจคุณหม่อก็ต้องรับไว้ ในที่สุดผมก็ต้องรับไข่มากแล้วก็เอาไข่ใบนั้นไปบำรุงคนไข้อีกคนหนึ่งที่กำลังไม่สบาย”

ยังไม่จบเรื่องราวสนุกๆ ระหว่างหม่อกับคนไข้ที่หากตั้งวงเล่ากันจริงๆ 3 วันก็ยังไม่จบ

หม่อใหม่ใจ ‘อาสา’

“วันนี้เป็นยังไงบ้างคะ” เจ้าของรอยยิ้มสดใสถามคนไข้ที่นั่งอยู่ตรงหน้า

ไม่มีเสียงตอบนอกจากรอยยิ้ม คนรอตรวจจึงฉกฉุดคิดว่าต้องเรียกหาตัวช่วยเหลือแล้ว ‘ล่ามตัวน้อย’ จึงได้โอกาสปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่มีรีรอ

“รุ่นพ่อรุ่นแม่บางคนอาจจะพูดไทยไม่ได้ แต่ถ้ารุ่นลูกลงมา รับประกันว่าพูดไทยคล่องปรี๊ด”

รศ.พญ.พรรณิ ศิริวรรณภา รองคณบดี

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
เข้าคนใช้อย่างอารมณ์ดี

เพราะเครื่องมือตรวจภายในไม่สามารถ
เดินทางมาได้ เธอ กับหมอสุนิศา จบใหม่อีก 2
คนจึงเปลี่ยนมาทำหน้าที่ตรวจโรคทั่วไปแทน

ภาพคนหนุ่มสาววิ่งสลับเข้าออกระหว่าง
ห้องตรวจโรค (ชั่วคราว) เป็นเครื่องพิสูจน์
อย่างชัดเจนว่า ไม่ได้มีแต่รุ่นเก่ากับรุ่นกลาง
เท่านั้นที่มุ่งมั่นสืบสานพระราชปณิธานที่
“สมเด็จพระเจ้า” ทรงตั้งพระทัยไว้ บรรดาหมอจบใหม่
ใจอาสาวันนี้ก็มีไม่ใช่น้อย

กิจการแพทย์อาสาได้แผ่ขยายกว้างขวาง
ออกไปทั่วทุกภาคของประเทศ มีจังหวัดที่มี
เขตติดชายแดนหรือจังหวัดใกล้เคียงชายแดน
ซึ่งมีพื้นที่ทุรกันดารห่างไกล เข้าร่วมเป็น
จังหวัดแพทย์อาสามากขึ้นเป็นลำดับ รวมทั้ง
มีผู้ถวายตัวเป็นอาสาสมัครเป็นจำนวนมาก
จนถึงปัจจุบันมีจังหวัดแพทย์อาสา รวม 51
จังหวัด และอาสาสมัคร พอ.สว. มากกว่า
30,000 คน

ในมุมมองของรศ.นพ.ประพันธ์ จุฑา-
วิจิตรธรรม จากภาควิชาพยาธิวิทยา คณะ-
แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เข้าร่วม
กิจกรรมแพทย์อาสาแทบทุกครั้งที่มีโอกาส
โดยไม่จำกัดว่าเป็นสังกัดไหน เพราะเขาคิดว่า
สิ่งที่ได้ทั้งหมดก็ล้วนตกแก่ตัวเองแทบทั้งสิ้น

“เราเป็นอาจารย์แพทย์อยู่แล้วสอนตัวเอง
แล้วเราไม่ทำมันก็คงไม่ดีใช่ไหมครับ (หัวเราะ)
เราต้องเป็นแบบอย่างให้กับน้องๆ รุ่นหลัง ว่า
เวลาที่จะเป็นแพทย์เราหารายได้ เราก็ควรที่จะ
มีเวลาส่วนหนึ่งที่ให้กับสังคมด้วย อยากให้
นักศึกษาแพทย์เห็นว่าชาวบ้านต้องการให้หมอ
ปัจจุบันเหมือนกับหมอโบราณที่มีความสัมพันธ์
อันดีกับคนไข้ แต่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ
แบบหมอสมัยใหม่เท่านั้นเอง”

เขายอมรับว่าปัจจัยแวดล้อมปัจจุบัน
ค่อนข้างมีผลที่ทำให้ทัศนคติของหมอรุ่นใหม่
เปลี่ยนไป แต่ถึงอย่างนั้นก็ได้หมายความว่า
หมอรุ่นใหม่จะเป็นแบบนั้นกันทุกคน

“เรื่องจิตอาสากับการเรียนสายแพทย์จะ
ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่ตอนเรียนแล้วละครับ”
หมोजัมป์-นพ.กิตติพงษ์ สาริวงษ์ วิสัญญี
แพทย์วัย 27 ปีจากโรงพยาบาลสวนดอกให้คำ
ตอบเรื่องจิตอาสากับหมอรุ่นใหม่

เขากับ หมอแคร้-พญ.ชยดา ตั้งชีวัน-
ศิริกุล แพทย์ใช้ทุนปี 2 และหมอเกด-
กมลนันท์ ประพันธ์วัฒนะ แพทย์ใช้ทุนปี 1
ภาควิชาสูติศาสตร์และนรีเวช คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คิดเหมือนกันว่า การ
ช่วยเหลือคนไข้ไม่จำเป็นต้องเลือกว่าเป็นใคร
เพราะสิ่งที่แพทย์ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับจริยธรรม
เบื้องต้น ก็คือการเห็นมนุษย์เป็นมนุษย์
เหมือนกัน

“คนไข้ในเมืองเขาเข้าถึงหมอได้ง่าย ถ้าไม่
มีใครคิดที่จะกระจายตัวออกมารอบนอกก็จะ
ไม่มีใครมาเลย ถ้าคิดเฉยๆ ไม่ทำก็ไม่ได้
ประโยชน์ ถ้าช่วยแต่คนไข้ที่มีเงินแล้วคนที่
เหลือละจะเป็นยังไง” ทั้ง 3 คนออกความเห็น

นอกจากนี้ ประโยชน์ที่จะได้รับจากการ
ออกค่ายมาทำจิตอาสาสำหรับ โອ-ภัทรามาส
เลิศชีวกานต์ นักศึกษาแพทย์ชั้นปีที่ 6
คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คือ
ประสบการณ์

“เราไม่เคยมาค่ายแบบนี้มาก่อน ไม่เคย
รู้ว่าเวลาเราออกตรวจกันจริงๆ เป็นยังไง
ถึงวันนี้เครื่องมือจะเดินทางมาไม่ได้ แต่หน้าที่
อื่นที่ได้ทำก็ช่วยเปิดโลกให้เราได้เห็นการทำงาน
ของหมอจริงๆ ว่า คนเป็นหมอนั้นจะต้องเป็น
ยังไง ทำให้เราเข้าใจมากขึ้น น่าจะโตขึ้นด้วย
แต่ก็ไม่คิดว่ามันจะลำบากขนาดนี้นะ (หัวเราะ)”
ไอซ์ตอบติดตลก

ป้ายผ้า “โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่
สู่ชุมชน ณ บ้านสามหมื่น อำเภอเวียงแหง
จังหวัดเชียงใหม่” ตรงข้างคาราวานรถยนต์ของ
หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ที่เบียดชุมพพพามา
ลงไปยัง หลังจากฝนหยุดตก แอ้วของชาวบ้าน
เริ่มกระจัดกระจายลงมาตรงบริเวณสนามหน้า
อาคาร หลายคนสีหน้าเข้มขึ้นขึ้นหลังได้
“ถุงยา” มาอยู่ในมือ

“รู้จักไหมคนในรูปนั้นใคร” ใครอีกคน
กระเช้าถาม

“โสเคะยา” ภาษาไทยแปร่งปร่าจาก
ร่างผอมบางนั้นออกเสียงชัดเจน

